

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio Practica ...

Unà cum Rubricis ejusdem Missæ brevibus Notis illustratis

De SS. Missæ Sacrificio Juxta Ritum Romanæ Ecclesiæ offerendo - Unà
cum Rubricis ejusdem Missæ brevibus Notis illustratis

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1676

Tit. XXXIII. De Tono Missarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48307](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48307)

8. *Quid retribuam.*
9. *Sanguis Domini nostri.*
10. *Quod ore sumpsimus.*
11. *Corpus tuum Domine.*

TITULUS XXXIII.

DE TONO MISSARUM.

I. Cùm nihil ferè magis cordi habeat Ecclesia, quàm ut uniformitas in Cæremoniis observetur, ijs maximè, quæ publicè exercentur, & in Oculos ac Aures præsentium cadunt, ideo meritò non certos tantùm pro Sacrificio, aliisve Officiis divinis Ritus, sed similes etiam pro tono & cantu moderando formas præscripsit; quæ quidem accuratè plerumque in Ritualibus Diœcesanis, aliisque ejusmodi libris describuntur; quia tamen juniores Clerici & Sacerdotes ejusmodi libros non semper ad manum habent, ideo in eorum gratiam ea saltem, quæ circa ejusmodi Tonos tum generaliter, tum specialiter in Missis Solemnibus observanda sunt, breviter etiam hoc loco indicabo.

II. Primò itaque sciendum, quòd Toni nomine hæc aliud nihil intelligatur, quàm *sonora & articulata vocis efformatio*, quæ, quia duplici modo, simplici scilicet, & modulato fieri potest; ideo Tonus quoque in genere spectatus in Simplicem & Modulatum dividitur.

Simplex dicitur, qui sine morosa vocis tractione perficitur, ita, ut omnes quodammodo soni syllabarum inter se distincti, & nullo vinculo connexi videantur; & talis in Missis privatis circa ea, quæ alta voce dicenda sunt, adhibetur, de quo proin rectè Rubrica p. 1. tit. 16. num. 2. monet, Sacerdoti maximè curandum, ut ea, quæ clara voce dicenda sunt, distinctè & appositè proferat, non admodum festinanter, ut advertere possit, quæ legit; nec nimis morosè, ne audientes tædio afficiat; neque etiam voce nimis elata, ne perturbet alios, qui in eadem forsasse Ecclesia tunc temporis celebrant; neque tam sub-

missa,

missa, ut à Circumstantibus audiri non possit; sed mediocri & gravi, quæ & devotionem moveat, & audientibus ita sit accommodata, ut, quæ leguntur, intelligant. Quæ verò Secreta dicenda sunt, ita pronunciet, ut ipsemet se audiat, & à Circumstantibus non audiat.

Modulatus est, qui variâ vocis inflexione & tractione constat, ita, ut soni syllabarum uno quasi vinculo inter se colligati videantur; & hic in Choralem & Figuratum subdividitur. Choralis est, qui uniformem in suis Notis mensuram servat. Figuratus est, qui diversam figurarum quantitatem juxta varia præscripta signa exprimit; atque hic ad Musicos præcipuè spectat, ille solus à Sacerdotibus, aliisque Ministris in solemnibus quocunque Officio Ministrantibus usurpatur, de quo proin etiam solo, hoc loco nobis sermo erit.

III. Secundò sciendum est, tres plerumque in Cantu Ecclesiastico Notas adhiberi.

Prima brevis vocatur, & hanc figurâ exprimitur cui subjecta syllaba ita profertur, ut in canendo tempus unum infumatur.

Secunda semibrevis dicitur, & sic figuratur unde & syllaba ei subjecta celerius est percurrenda, ut dimidium unius temporis impendatur.

Tertia longa est, quæ sic exprimitur, & paulò tardiùs profertur, ita ut in Cantu unum tempus & dimidium infumatur. His notatis,

IV. Primus Tonus in Missa solemnibus observandus est ille, qui in Hymno Angelico seu *Gloria in excelsis* observari debet, de quo tamen, quia accuratè in Missali expressus est, & in quinta parte etiam breviter indicabitur, nihil speciale hoc loco notandum occurrit.

V. Secundus est, qui in Orationibus adhibetur, & juxta Cæremoniale Episcoporum l. 1. c. 27. in Solemni seu Festivo, & Simplicem seu Feriale dividitur. Festivus est,

est, qui duas habet variationes, quarum prima fit per duas Notas descendendo, & redeundo ad eundem Tonum, ut in adjectis lineis patet.

fa mi re fa

Et hæc variatio, quæ in antiquis Directoriis Punctum principale vocatur, in medio circiter Orationis, seu illa periodo, quæ gemino puncto clauditur: & præterea in clausula Orationis, cum canuntur illa verba: *in Vnitate Spiritus Sancti DEVS*: adhibetur. Secunda variatio Semipunctum in memoratis Directoriis appellatur, & fit per unam Notam descendendo, uti pariter in adjecta scala videre est.

fa mi

Et hæc variatio adhibetur, quando post primam variationem Orationis sequitur alia, quæ constat duobus Punctis, vel Puncto & Commate, ut Cæremoniale l. c. habet: vel certè duobus Commatis, quorum primum perfectè absolutum sensum habeat, uti Rituale Augustanum f. 558. practico exemplo docet. Utraque hæc variatio in adjecto schema te clarius patebit.

DEUS, qui inter cæ te ra po ten ti æ

Instruct. I.

F

tua

tu a mira cula eti am in sexu fragili

vi cto ri am marty ri j con tu li sti

con ce de pro pi ti us , ut qui bea tæ

Ca tha ri næ Vir gi nis & Martyris tu æ

na ta li ti a co li mus per ejus ad te

exem

exempla gradi a mur. per Dominū nostrū

JESUM Christum Filium tuum, qui

tecum vivit & regnat in u ni ta te

Spiritus sancti DEUS per omni a

sa cu la sa cu lo rum.

Quòd si verò Oratio ita brevis fit, ut post Punctum principale non nisi unica constructio sequatur, tunc hoc Semipunctum omnino omittitur, uti apparet in Oratione de S. Callisto 14. Octobris. Quòd si verò interdum bis duo Puncta in Orationis medio ante Semipunctum ponantur, uti in Oratione de SS. Dionysio & Socijs 9. Octob. videre est, tunc in posteriori primùm geminato puncto fit prima Variatio. Quòd si verò post Semipunctum diversæ constructiones plures sequantur, non fit propterea nova etiam variatio, sed duntaxat in quavis Oratione variationes ad summum ante clausulam adhibentur.

Ferialis Tonus est, qui nullam habet variationem, sed tam in ipsis Orationibus, quàm in clausula earundem uniformi voce perficitur, uti patet in sequenti exemplo.

DEUS qui inter Apostolicos Sacerdotes

famulum tuum Pontificali fecisti

dignitate vigere præsta quæ sumus,

ut eorum quoque perpetuo aggreg-

gentur confor ti o.

Porro circa geminum hunc Tonum sequentes Regulæ observandæ sunt. Prima est, quòd in utroque hoc Tono Orationes, voce gravi, ac competente interposita mora in fine cujuslibet clausulæ, & præsertim in clausula finali, cum decoro ac gravitate recitari debeant, uti Cæremoniale Episcoporum l. c. monet. Secunda Regula est, quòd Tonus festivus in solis Duplicibus & Semiduplicibus. Ferialis verò in Simplicibus, & pro Defunctis in Missa habetur, ita tamen ut semper Versiculus: *Dominus vobiscum*: & vox: *Oremus*: præmittantur in hoc Tono.

Dominus vobiscum. Oremus.

E 3

Ante

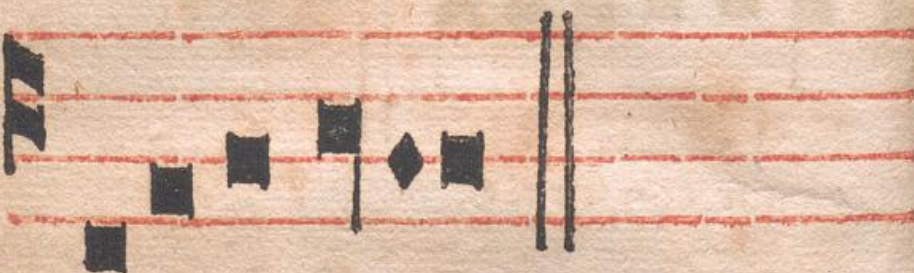

Ante Orationem verò, quæ Prophetiam præcedit, Sacerdos quidem vocem *Oremus* cantet hoc modo:

O remus.

Et Diaconus subijciat:

Flectamus genua.

Subdiaconus verò respondeat:

Levate.

Denique in Oratione, quæ in Quadragesima in feriali Officio ultimo loco dicitur, Diaconus hæc verba cantet:

Humilia te capita vestra DEO.

Excip-

Excipiuntur tamen ab hac Regula Orationes & Versiculi, qui pro Defunctis extra Missam v. g. pro absolutione cantantur; in his enim vox per tertiam deprimitur in ultimis Syllabis, ut pariter in adjecto exemplo patet.

Pater noster Et ne nos inducas in

tentationem A porta inferi

V. Tertius Tonus in Missa adhibendus est ille, qui Epistolæ convenit, qui tribus ferè Regulis constat. Prima est, ut, quemadmodum bene Rituale Augustanum fol. 560. monet, Tonus hic lentè, graviter, ac tractim secundùm Accentum pronuncietur. Secunda est, ut, si interrogativum occurrerit, sequens Tonus interrogativi serveretur.

Quis est hic, & laudabimus eum?

Tertia est, ut reliqua in eodem ferè Tono canantur, sine ulla vocis depressione aut elevatione, etiam si in fine periodi monosyllabum, vel Accentus Acutus occurrat. Ultima tamen verba nonnihil longiùs produci convenit, uti adjectum schemata demonstrat.

F 4

Lectio

Lectio Libri Sapien ti æ, Dile ctus

DEO & hominibus , cujus me mo ri a

in benedi cti o ne est, &c. Et le gena

vita & disci plinæ.

VI. Quartus Tonus in Evangelio adhibendus priores duas Regulas cum Epistola communes habet. Tertiam autem hanc propriam habet, ut, ubicunque Punctum aliquod reperitur, ibi quarta syllaba ante Punctum, vel, si illa syllaba brevis sit, quinta per tertiam deprimatur, & in fine Evangelij sexta vel septima simili modo deprimatur, & paulatim elevetur, ut in adjectis paradigmatis videre est.

Domi-

Dominus vobiscum. Sequentia

sancti Evangelii secundum Matthæum.

In illo tempore dixit Simon Petrus

ad JESUM quid ergo erit nobis?

& vitam æternam possidebit.

F 5

Aliud,

A L I U D,

In quo quinta Syllaba deprimitur.

In il lo tempore dixit JESUS dis-

ci pu lis suis.

VII. Quintus, sextus, & septimus Tonus Symbolo Apostolorum, Præfationi, & Orationi Dominicæ convenientes nihil speciale habent, sed eo modo dici debent, quo in Ordine Missæ sunt notati.

VIII. Octavus Tonus, qui à Diacono, quando sub Missa solemni Communio generalis instituitur, usurpandus est, sequentibus Notis continetur.

Confiteor DEO omnipoten ti Be a tæ

Mariz

Mariæ semper Virgini Beato Michaëli

Archangelo Beato Joanni Baptistæ

Sanctis Apostolis Petro & Paulo O-

mnibus Sanctis & tibi Pater quia peccavi

nimis cogitatione verbo & opere

mea culpa mea culpa mea maxima

culpa Ideo precor Beatam Mariam

semper Virginem Beatum Michaëlem

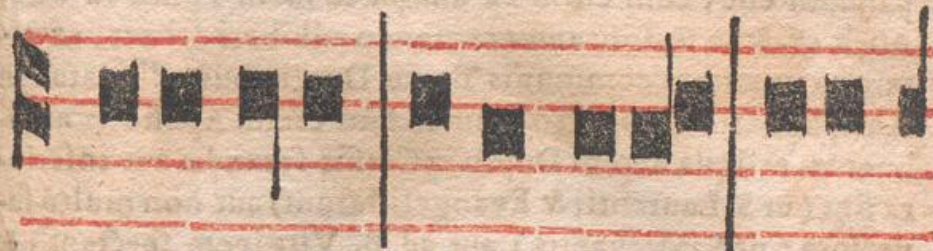
Archangelum Beatum Joannem Baptistam

sanctos Apostolos Petrum & Paulum

omnes

omnes Sanctos & te Pa ter o ra-

re pro me ad Dominum Deum nostrum.

I X. Nonus Tonus, qui in *Ite, Missa est, & Benedicamus*, vel *Requiescant in pace* adhibendus est, distinctè quidem in Ordine Missæ exprimitur; verùm quia peculiaris ibi Tonus pro Festis Solemnibus, & alius pro Festis Duplicibus assignatur, dubium non leve oritur, quid per Festa Solemnia ibidem intelligatur; non enim per illa videntur sola Duplicita primæ Classis designari, cum utique Festum Circumcisionis, & SS. Trinitatis, quæ sunt secundæ Classis, etiam inter Solemnia numeranda sint; sed neque utraque Festa primæ & secundæ Classis pro Solemnibus habenda sunt, tum quia Evangelistarum Festa utique Solemnia non sunt dicenda; tum quia in Antiphonario, quando Versus *Benedicamus* in Vesperis cantandus est, expressè idem Tonus pro Apostolis (quorum Festa sunt secundæ Classis) assignatur, qui in Ordine Missæ Duplicibus pro *Ite, Missa est* assignatus est. Ego, qui nihil hac de quæstione apud Rubricistas determinatum invenio, salvo meliori iudicio, & consuetudine locorum, cui meritò se quisque accommodat, censeo, omnia inprimis Festa primæ Classis pro Solemnibus (prout hîc sumuntur) habenda esse; deinde etiam Festum SS. Trinitatis & Circumcisionis, quia Festa Domini sunt, & tam in Choro, quàm foro solemniter celebrantur, iisdem annumeranda; de reliquis verò communem Tonum Duplicibus assignatum usurpan-

pandum esse; cùm enim ex una parte idem Tonus in *Me*, *Missa est*, & in *Benedicamus* cantando adhiberi debeat; ex altera parte autem communis Tonus Duplicibus assignatus in Antiphonario recognito & emendato etiam Apostolis attribuat, reliqua autem Duplicita Classis secundæ aut inferiora sint (ut S. Laurentij & Evangelistarum) aut non multò superiora (ut S. Michaëlis) aut ad B. Virginem spectent, & proprium Tonum habeant, meritò de illis quoque communis hic Tonus usurpandus est. Excipiendum tamen videtur Festum SS. Petri & Pauli, quod primæ Classis est, atque adeò in cirato Antiphonarij loco nomine Apostolorum non venit, sicut in Tabula Festorum initio Breviarij posita inter Duplicita secundæ Classis ponuntur Natalitia XII. Apostolorum, & tamen hoc nomine Festum SS. Apostolorum Petri & Pauli non intelligitur, utpote quod inter Festa primæ Classis positum est.

TITULUS XXXIV.

DE ORGANI PULSATIONE.

I. Cùm Cantui frequenter etiam Organi pulsatio misceri consueverit; nec præter Cæremoniale Episcoporum (quod pauci ad manus habent) facilè in libris reperiatur, quando prædictum Organum pulsari debeat, operæ pretium visum est, ut hoc loco breviter inseratur, quod in prædicto Cæremoniali de ejusdem Organi usu præscribitur. Tria autem præcipuè sunt, quæ de eo considerari possunt, scilicet

1. Quibus diebus adhibendum sit.
2. Ad quas partes Missæ vel Officij divini sit pulsandum.
3. Quid in tali pulsatione observandum sit.

II. Primò itaque tempus & dies quod attinet, pulsandum est juxta Cæremoniale Episcoporum l. 1. c. 28. Organum.

1. In omnibus diebus Dominicis & Festis per annum occurrentibus, in quibus Populus à servilibus operibus abstinet (etiam si in Adventu aut Quadragesima ejusmodi Festa occurrant) à Dominicis tamen excipiuntur omnes Dominicæ Adventûs (præter Tertiam quæ incipit *Gaudete*; & Quadragesimæ (præter Quartam, quæ incipit *Lætare*.)
2. In Feria quinta Cænæ Domini, & in Sabbato sancto.
3. Quotiescunque Missa solemniter, & pro re gravi cum lætitia celebrat.